

İKİ FARKLI EĞİTİM SİSTEMİNDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİ HEMŞİRELERİN EPISTEMOLOJİK İNANÇLARININ İNCELENMESİ

*STUDYING THE EPISTEMOLOGIC BELIEFS OF THE NURSE STUDENTS BEING EDUCATED IN
TWO DISTINCT EDUCATION SYSTEMS*

Yard.Doç.Dr.Fatma ORGUN* Prof.Dr.Leyla KHORSHID Prof.Dr.İsmet EŞER****

*E.Ü.Hemşirelik Fakültesi Hemşirelikte Öğretim AD.

**E.Ü.Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları AD

Bu çalışma 22-25 Ekim 2008 Dedeman Kapadokya Otel - Nevşehir/Kapadokya'da düzenlenen, VI. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi (Uluslararası Katılımlı)'nde poster bildiri olarak sunulmuştur

ÖZET

Amaç: Epistemolojik inançlar genel olarak bireylerin; bilginin ne olduğu konusundaki fikri, bilme ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ile ilgili öznel inançlarıdır. Araştırma; 2007-2008 öğretim yılında, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda iki farklı eğitim sisteminde öğrenim gören öğrenci hemşirelerin epistemolojik inançlarının incelenmesi amacıyla planlanan, tanımlayıcı tipte bir çalışmadır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, 2007-2008 öğretim yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda öğrenim gören ve araştırmayı kabul eden 198 öğrenci hemşire üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından belirlenen "Kişisel Bilgi Formu" ve Schommer (1990) tarafından geliştirilen, Deryakulu ve Büyüköztürk (2002) tarafından geçerlik ve güvenilirliği saptanan Epistemolojik İnanç Ölçeği (EIÖ) kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada, EIÖ'nin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı $r=,86$ olarak bulunmuştur. Verilerin değerlendirilmesinde, korelasyon ve varyans analizleri uygulanmıştır

Bulgular: Araştırma kapsamına alınan öğrenci hemşirelerin %45.9'unun klasik sistemde, %54.1'inin entegre sistemde okuduğu ve %57.7'sinin de kendi akademik başarılarını iyi düzeyde algıladıkları saptanmıştır. Öğrenci hemşirelerin epistemolojik inançları ile yaş grupları, okumakta oldukları eğitim sistemi, mezun oldukları lise ve baba öğrenim durumları ile aralarında ilişki olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Entegre sistemde okuyan öğrenci hemşirelerin öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inancının, klasik sistemde okuyan öğrenci hemşirelerin ise tek bir doğrunun var olduğu inancının daha gelişmiş olduğu bulunmuştur. Bu sonuç doğrultusunda; eğitim sistemlerinde verilen öğrenme ve öğretme süreçlerinin gözden geçirilerek öğrencilere farklı öğrenme yaşantılarının sağlanmaya çalışılması önerilmektedir

Anahtar kelimeler: Epistemoloji, Bilgi, Hemşirelik, Öğrenci Hemşire

ABSTRACT

Objective: Epistemologic beliefs are generally subjective beliefs related to individuals' thoughts about what the knowledge is and how knowing and learning is occurred. This research is a descriptive type of study, which was planned to investigate epistemologic beliefs of nurse students who were being educated in two distinct education systems in the Higher School of Nursing in Ege University in the 2007-2008 education year.

Methods: This research was carried out on 198 nurse students who attend Higher School of Nursing in Ege University in 2007-2008 education year and accepted to participate in research. Data of the research were collected by using a "Personal Information Form" developed by the researchers and an "Epistemologic Belief Scale (EBS)" which was developed by Schommer and the validity and reliability was test by Deryakulu and Büyüköztürk (2002). In this research EBS's Cronbach Alpha internal consistency coefficient was found as $r=.86$. Correlation and variance analyses were used in the evaluation of the data.

Results: It was established that the students participated in study 45.9 % attended classical system and 54.1 % integrated system and 57.7 % perceived their own academic successes superior. Nurse students' epistemological beliefs, age groups, educational system in they are studying, they graduated from high school and fathers' education levels found that the relationship between them.

Conclusion: Nurse students studying in integrated system are belief that learning depends on effort, nurse students studying classical system is found to be more advanced than the belief that there is only one truth. According to these results, reviewing the processes of teaching and learning in education systems to be provided to students should be done in different learning experiences

K.ey words: Epistemology, Knowledge, Nursing, Nurse Students

GİRİŞ

Bilginin ne olduğu konusu ilk çağlardan günümüze kadar filozofların, eğitimcilerin, bilim adamlarının ilgisini çekmektedir. Günümüzde artık "yeni" diye öğrendiğimiz birçok bilgi hızlı bir gelişme ile kısa süre içerisinde eskimekte ve yerini daha yeni bilgilere bırakmaktadır. Bu nedenle ülkelerin, kurumların ve insanların çağın gereklerine uyum sağlamak ve gelişmeleri yakından takip edebilmek için sürekli bir öğrenme süreci içinde bulunmaları gerekmektedir (Yiğit 2004).

İnançlar, insanların yaşamları boyunca aldıkları tüm kararlarda, yaptıkları tüm seçimlerde ve gösterdikleri tüm davranışlarda bilgiden daha güçlü ve daha etkili bir yapıya sahiptir. Aslında hem inançlar hem de bilgi, bilişsel ve duyuşsal bileşenlerden oluşan birer zihinsel yapıdır. Aralarındaki temel fark, bu bilişsel ve duyuşsal bileşenlerin ediniliş biçimindedir. Bilgi, daha çok doğruluğu ve geçerliliği kanıtlanabilen, herkesçe gözlemlenmesi olanaklı nesnel olgulara; inançlar ise belirli bir kişi, nesne ya da durumun ne olduğuna, nasıl olduğuna ilişkin olarak bireyin "doğru" olarak kabul ettiği kişisel duygu, değerlendirme ve yargılamalarına dayalıdır (Sözer 2006).

Bireylerin inançlarının, düşünce ve davranışları üzerinde sahip olduğu etki, eğitimcilerin birçok farklı kategorideki inançları, öğrenme ve öğretim süreçleri

açısından dikkate almalarını zorunlu kılmıştır. Eğitim alanındaki çeşitli kuramlar zaman zaman farklı türdeki inançları ön plana çıkarmış ve eğitim araştırmalarının konusu haline getirmiştir. Bu inançlardan biri olan epistemolojik inançlar da bu çerçevede kritik öneme sahiptir ve öğrencilerin davranışlarını ve yargılarını önemli ölçüde etkilemektedir (Schommer Aikins ve ark. 2003, Deryakulu 2004, Eroğlu ve Güven 2005).

Schommer (1990) bilginin kaynağına ilişkin inanç (omniscient authority), bilginin mutlaklığına ilişkin inanç (certain knowledge), bilginin yapısına ilişkin inanç (simple knowledge), öğrenmenin hızına ilişkin inanç (quick learning) ve bilginin durağanlığına ilişkin inanç (innate ability) olmak üzere epistemolojik inançlarla ilgili beş boyut olduğunu belirtmiştir (Schommer 1990, Hofer and Pintrich 1997, Schommer Aikins 2004, Sözer 2006, Yılmaz 2007, Koç Erdamar ve Bangir Alpan 2011, Mango 2011). Bireyler bu dört boyutun her birine ilişkin diğer boyutlardan bağımsız olarak gelişmiş/olgunlaşmış ya da gelişmemiş/olgunlaşmamış inançlara sahip olabilmektedirler. Yani, bir birey hem bilginin kesin olduğuna güçlü bir biçimde inanırken, hem de karmaşık bir yapıya sahip olduğuna da inanabilmektedir (Yılmaz 2007). Buna göre, gelişmemiş / olgunlaşmamış (naive) inançlara sahip bireyler bilginin mutlak, kesin (ya doğru ya da yanlış), birbiriyle ilişkisiz tekil parçalardan oluşan bir yapıya sahip, bir uzman (otorite) tarafından oluşturulup öğrencilere aktarılan bir şey olduğuna, öğrenme yeteneğinin doğuştan getirilen değişmez bir yetenek olduğuna, bir bireyin bir konuyu ya hemen anında öğrenmesi gerektiğine ya da asla o konuyu öğrenemeyeceğine inanmaktadır. Gelişmiş/olgunlaşmış (sophisticated) inançlara sahip olanlar ise, bilginin duruma göre doğru ya da yanlış olabileceğine, birbiriyle ilişkili birçok parçadan oluşan karmaşık bir yapıya sahip olduğuna, akıl yoluyla ya da deneysel kanıtlara dayanarak birey tarafından oluşturulduğuna, öğrenme yeteneğinin geliştirilebileceğine, öğrenmenin öğrencinin çabasına bağlı olduğuna inanan bir yapıya sahiptir (Koç Erdamar ve Bangir Alpan 2011). Özetle; herhangi bir boyutla ilgili gelişmiş inanca sahip olmak, diğer boyutlarda da gelişmiş inançlara sahip olunacağı anlamına gelmemekte, boyutlar birbirinden bağımsız yapılar olarak işlev görmektedirler (Yılmaz 2007).

Bu bilgiler ışığında; Epistemoloji terimi, insan bilgisinin kaynağı, doğası, sınırlılıkları, sistemi ve doğruluğu olarak tanımlanırken (Hofer 2004, Basavanthappa 2009), epistemolojik inançlar ise en genel biçimde bireylerin bilginin ne olduğu, bilme ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ile ilgili öznel inançları olarak tanımlanmaktadır (Deryakulu 2004, İzgar ve Dilmaç 2008). Schommer (1990) ise epistemolojik inançları, bireylerin bilgi ve öğrenme ile ilgili inançları olarak tanımlamaktadır (Schommer 1990, Deryakulu ve Büyüköztürk 2005). Epistemoloji, insan bilgisinin yapısını, kaynağını, kriterlerini ve ne olduğunu incelemekte; bilginin nasıl elde edildiğini, hangi ölçütlerle bilinebileceğini sorgulamaktadır. Kısacası, epistemoloji insan bilgisinin doğası ve gerekçeleriyle ilgilenen felsefe etkinliği (bilgi kuramı) olarak adlandırılmaktadır (Hofer and Pintrich 1997, Sözer 2006).

Epistemolojik inançlar genel olarak bireylerin; bilginin ne olduğu konusundaki fikri, bilme ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ile ilgili öznel inançlarıdır. Son yıllarda eğitimciler arasında üniversite öğrencilerinin epistemolojik gelişimleri ve inançlarına

yönelik gittikçe artan bir ilgi söz konusudur. Bunun nedeni bir bireysel farklılık alanı olarak kabul edilen epistemolojik inançların, öğrenme, öğretim süreçleri üzerinde oldukça önemli etkileri olduğunun araştırma sonuçlarına bağlı olarak ortaya konulmuş olmasıdır (Deryakulu 2002, Deryakulu 2004).

Yapılan araştırmalar sonucunda, epistemolojik inançların, bireylerin yeni karşılaştıkları bilgileri işleme ve yorumlama biçimleri, kavrama düzeyleri, kavrama düzeylerini denetleme ölçütleri, seçip kullandıkları ders çalışma stratejileri, üst düzey düşünme ve problem çözme yaklaşımları, öğrenme için harcadıkları çaba ve zaman gibi değişkenler üzerinde belirleyici etkilere sahip olduğu belirtilmektedir (Deryakulu ve Büyüköztürk 2002). Çalışmalar epistemolojik inançları gelişmiş bireylerin akademik başarılarının daha yüksek olduğunu ve daha etkili öğrenme stratejilerine sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Hofer and Pintrich 1997, Brownlee ve ark. 2001, Cano 2005, Tolhurst 2007, Phan 2008).

Hemşirelik çağdaş anlamda bilgili, araştıran, sorgulayan, plan yapan, karar veren ve uygulayan profesyonellerin sahip olduğu bir meslek olarak görülmekte ve hemşirelik eğitimi ile ilgili üç temel sistemden bahsedilmektedir (Sabancıoğulları ve ark. 2007). Bu sistemler; eğitim sisteminde sıklıkla kullanılan bilgi aktarımına dayalı ve kendi düşünce sitilini geliştirme becerisine tam olarak sahip olmayan öğrencileri düşünme sürecinden alı koyan geleneksel-klasik eğitim modeli (Doğan 2009, Kocaman 2010), tıp ve sağlık bilimindeki disiplinlerin eğitim dönemi içinde yatay ve dönemler arası entegrasyonunu sağlayan, holistik öğrenmeye dayalı, küçük parçaları öğrenmek yerine öğrencinin büyük resmi görmesini sağlayan ve konu alanları, bir konuya/probleme göre ilişkilendirilen entegrasyon modeli (Kocaman 2010, Taşkın ve ark. 2010, Özkütük ve Çavuş 2009) öğrenciye yaşamı boyunca karşılaşılabileceği problemleri çözebilmek için aktif rol veren, geleneksel eğitim sorunlarını aşan, kendi kendine öğrenme becerisini yaşam boyu sürdüren, eleştirel düşünebilen, mesleki etik değerlere sahip sağlık personeli yetiştirilmesini hedeflemekte olan probleme dayalı öğrenim modelidir (Taşkın ve ark. 2010).

Geleneksel-klasik eğitim sisteminde öğrenci, daha çok katılımı olmayan bir alıcı rolündedir, bilgi aktarımı söz konusu olduğunda öğrencilerin konu alanı ve mesleki becerileri dışındaki özellikleri yeterince gelişmemektedir (Doğan 2009, Karabulut 2005). Entegre eğitim sistemleri, temel olarak ilgili konu alanlarının temel bilgi, tutum ve becerilerini içerecek şekilde sağlıktan hastalığa doğru yapılandırılmıştır. Programda öğrencilerin hemşirelik bakım becerilerinin sistematik ve biyopsikososyal bir yaklaşımla geliştirilmesinin yanı sıra etkili iletişim, empati, eleştirel düşünme, sorun çözme gibi beceriler kazanmaları hedeflenmektedir (Şengül 2010, Taşkın ve ark. 2010). Probleme dayalı eğitim sistemi, problemin saptanması ile başlayan ve saptanan sorun veya sorunların çözümüne yönelik öğrenme gereksinimlerinin belirlendiği ve bağımsız çalışmalarla edinilen bilgilerin paylaşıldığı oturumlarla ilerleyen bir süreç olarak tanımlanmakta ve bu modelde öğrenciler ortalama 8-10 kişilik küçük gruplar şeklinde çalışmaktadır. Öğrenciler öncelikle öğrenme durumları

ve hedefleri ile ilgili yardım almakta ve daha sonra çeşitli araştırmalar yaparak bilgilerini paylaşmakta ve çözümleri tartışmaktadır (Kılınç 2007, Taşkın ve ark. 2010).

Ülkemizde hemşirelik eğitiminde probleme dayalı eğitim sistemi Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde entegre eğitim sistemi Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gülhane Askeri Tıp Akademisi Hemşirelik Yüksekokulu, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulunda uygulanmaktadır (Kocaman 2010). Diğer Hemşirelikte lisans eğitimi veren tüm yüksekokul ve fakültelerde geleneksel-klasik eğitim sistemi uygulanmaktadır.

Hemşirelikte profesyonelleşmenin başta gelen koşulu kuşkusuz bilimi ve bilimsel yöntemi yeterince anlamak ve mesleğe yansıtmaaktır. Bu nedenle lisans mezunu hemşirelerden iyi bilgi ile donanmış olmalarının yanı sıra liderlik, araştırmacılık, kendini ifade edebilme, etkili iletişim kurabilme, bilgiye ulaşma ve kullanabilme gibi becerilere sahip olmaları beklenmektedir. Bunun da kendine değer veren, özgürlükleri yüksek insan ilişkileri iyi, işlevlerini yerine getirmede oldukça atılgan meslek üyeleri yetiştirerek, içinde yaşadıkları toplumda daha başarılı, üretken ve aranılan bireyler olmalarını sağlayacak hemşirelik eğitimi ile olacağı düşünülmektedir (Karagönlü 2006, Karagözoğlu 2006). Yaşadığımız bilgi çağında da, hemşire öğrencilerin üretken, yaratıcı, pozitif düşünen yeni bilgilere nasıl ulaşılacağını, bunları beceriye nasıl dönüştüreceğini bilen ve doğru kararlar alabilen bireyler olması beklenmektedir.

Bu bağlamda bu çalışma; 2007-2008 öğretim yılında, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda iki farklı eğitim sisteminde öğrenim gören öğrenci hemşirelerin epistemolojik inançlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda iki farklı eğitim sisteminde öğrenim gören öğrenci hemşirelerin epistemolojik inançlarının incelenmesi amacıyla yapılan, tanımlayıcı tipte bir çalışmadır.

Bu çalışmada, 2007-2008 öğretim yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'nda öğrenimine devam eden, klasik sistem 4. sınıf öğrencileri (n=169) ile entegre sistem 3. sınıf (n=166) öğrencilerinden araştırmaya katılmayı kabul eden 198 öğrenci (KS=92, ES=106) araştırma kapsamına alınmıştır.

Araştırma kapsamına alınan hemşirelik yüksekokulu öğrencilerine araştırma hakkında bilgi verilerek araştırma için sözlü izin alınmış ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Araştırmanın yapılabilmesi için Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Etik Kurulu'ndan yazılı izin alınmıştır. Ayrıca Epistemolojik İnanç Ölçeğinin Türkçe uyarlamasını yapmış olan Deniz Deryakulu'ndan da e-mail yoluyla izin alınmıştır.

Araştırma için gerekli verileri toplamak amacı ile iki bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” öğrencileri tanıtıcı yaş, mezun olduğu okul, eğitim sistemleri, anne-baba eğitim durumları ve sosyo ekonomik durumlarını vb. içeren 11 sorudan oluşmaktadır.

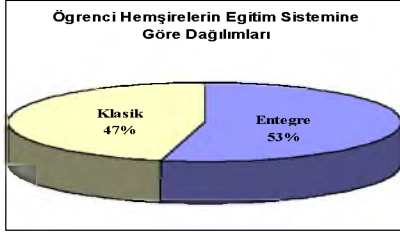
Epistemolojik İnanç Ölçeği (EİÖ): Araştırmada, öğrenci hemşirelerin epistemolojik inançlarını ölçmek amacıyla Schommer (1990) tarafından geliştirilen, Deryakulu ve Büyüköztürk (2002) tarafından Türk Üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik ve güvenilirliği saptanan Epistemolojik İnanç Ölçeği (EİÖ) kullanılmıştır. “Kesinlikle Katılıyorum (5)”, “Kısmen Katılıyorum (4)”, “Karasızım (3)”, “Kısmen Katılmıyorum (2)”, “Kesinlikle Katılmıyorum (1)” seçenekleri arasında puanlanan, toplam 35 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçek olan EİÖ, “Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç (ÖÇBOİ) (17’si olumsuz, 1’i olumlu toplam 18 madde)”, “Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç (ÖYBOİ) (hepsi olumlu toplam 9 madde)” ve “Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç (TBDVOİ) (hepsi olumlu 8 madde bulunmaktadır)” olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanların değerlendirilmesi faktör bazında yapılmakta, ölçeğin tümünden alınan puanlar kullanılmamaktadır. ÖÇBOİ alt boyutunda alınacak en yüksek puan 90; en düşük puan 18, ÖYBOİ alt boyutunda alınabilecek en yüksek puan 45 en düşük puan ise 9 ve TBDVOİ boyutunda ise alınabilecek en yüksek puan 40; en düşük puan ise 8’dir. Ölçeğin her bir alt ölçeğinden alınan yüksek puan, bireyin o ölçeğe ilişkin gelişmemiş/olgunlaşmamış epistemolojik inançlara sahip olduğunu; düşük puan ise gelişmiş/olgunlaşmış epistemolojik inançlara sahip olduğunu göstermektedir (Deryakulu ve Büyüköztürk 2002, Deryakulu 2004). Epistemolojik inançlar, bireyin yeni karşılaştığı bilgileri işleme ve yorumlama biçimi, kavrama düzeyi, ders çalışma stratejisi, üst düzey düşünme ve problem çözme becerisi, öğrenme için harcadığı çaba ve zaman gibi değişkenler üzerinde belirleyici etkiye sahiptir. Dolayısıyla bu ölçeğin amacı, bireyin bilginin ne olduğu, bilme ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ile ilgili öznel inançlarını niteleyen bir bireysel özellik olarak epistemolojik inanç düzeylerini belirlemeye çalışmaktır. Uyarlanan 35 maddelik ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları birinci faktör için .83, ikinci faktör için .62, üçüncü faktör için .59 ve ölçeğin bütünü için ise .71 olarak hesaplanmıştır (Deryakulu ve Büyüköztürk 2002). Bu çalışmada da; ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları birinci faktör için .93, ikinci faktör için .82, üçüncü faktör için .82 ve ölçeğin bütünü için ise .86 olarak bulunmuştur.

Verilerin çözümlenmesinde, SPSS programı kullanılarak, yüzde dağılımları, t-testi, varyans ve korelasyon analizleri uygulanmış, önem düzeyi .05 olarak alınmıştır

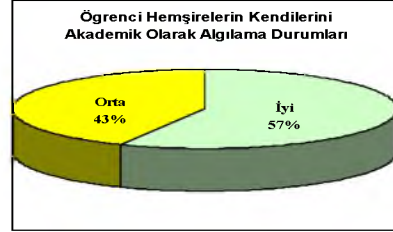
BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamına alınan öğrenci hemşirelerin %51,5’inin (n=102) 22-23 yaş grubunda, %42,4’ünün (n=84) süper lise mezunu olduğu, %33,8’inin en uzun süreli olarak ilde yaşadığı, %32,8’inin şu anda yurttan kaldığı saptanmıştır.

Öğrenci hemşirelerin, %61,6'sı (n=122) annelerinin, %38,9'u babalarının ilköğretim mezunu olduğunu, %75,3'ü (n=149) annelerinin ev hanımı, %36,9'u babalarının emekli olduğunu, %48,0'ı bir kardeşlerinin bulunduğunu ve %82,8'i de gelirlerinin giderlerine denk olduğunu ifade etmişlerdir

Grafik 1: Öğrenci Hemşirelerin Eğitim Sistemine Göre Dağılımları

Grafik 2: Öğrenci hemşirelerin kendilerini Akademik Olarak Algılama Durumları

Öğrenci hemşirelerin %53,5'inin (n=106) entegre eğitim sisteminde, %46,5'inin (n=92) klasik eğitim sisteminde öğrenim gördüğü ve %57,1'inin (n=113) kendilerini akademik olarak iyi düzeyde algıladıkları bulunmuştur (Grafik 1-2).

Tablo 1: Epistemolojik İnanç Ölçeği Alt Boyut Puan Ortalamaları (N=198)

	Min	Max	X	Ss
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç (ÖÇBOİ)	19	83	39,59	13,29
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç (ÖYBOİ)	10	37	23,85	6,65
Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç (TBDVOİ)	11	44	30,26	6,87

Eğitim sistemine bakılmaksızın alt boyutlar doğrultusunda öğrenci hemşirelerin epistemolojik inanç düzeyleri incelendiğinde (Tablo 1); ÖÇBOİ alt boyutunda puan ortalamalarının (39,59±13,29) **düşük düzeyde**, ÖYBOİ alt boyutunda (23,85±6,65) puan ortalamalarının **orta düzeyde** ve TBDVOİ alt boyutunda (30,26±6,87) ise puan ortalamalarının **yüksek düzeyde** olduğu bulunmuştur.

Ölçeğin her bir alt ölçeğinden alınan yüksek puan, bireyin o ölçeğe ilişkin gelişmemiş/olgunlaşmamış epistemolojik inançlara sahip olduğunu; düşük puan ise gelişmiş/olgunlaşmış epistemolojik inançlara sahip olduğunu göstermektedir (Deryakulu ve Büyükoztürk 2002, Deryakulu 2004). Bu bilgi doğrultusunda; öğrenci hemşirelerin öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna dair inançlarının gelişmiş/olgunlaşmış olduğu, ancak tek bir doğrunun var olduğuna dair inançlarının ise henüz gelişmemiş/olgunlaşmamış olduğu görülmektedir. Yani, öğrenci hemşirelerin en gelişmiş inançlarının ÖÇBOİ ve en az gelişmiş inançlarının TBDVOİ olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle öğrenci hemşireler, öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna inanmaktadır.

Oğuz (2008) ve Koç Erdamar ve Bangir Alpan (2011)'in çalışmalarında öğretmen adaylarının en gelişmiş inançlarının ÖÇBOİ ve en az gelişmiş inançlarının TBDVOİ

olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde, Yılmaz (2007)'in çalışmasında da öğrencilerin öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna dair inançlarının gelişmiş düzeyde olduğu belirtilmektedir.

Eroğlu ve Güven (2005)'in ve Deryakulu ve Büyüköztürk (2002)'ün yapmış oldukları çalışmalarda da benzer şekilde öğrencilerin ÖÇBOİ ve ÖYBOİ epistemolojik inançlarının gelişmiş/olgunlaşmış olduğu bulunurken, TBDVOİ epistemolojik inançlarının diğerlerine oranla henüz gelişmemiş/olgunlaşmamış olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada elde edilen bulgular çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir.

Tablo 2: Öğrenci Hemşirelerin Okumakta Oldukları Eğitim Sistemi ile Epistemolojik İnanç Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

	Klasik Sistem (92)		Entegre Sistem (106)		F	P
	X	Ss	X	Ss		
ÖÇBO İnanç	41,83	13,88	37,65	12,51	4,955	,027*
ÖYBO İnanç	23,78	6,12	23,92	7,10	,019	,889
TBDVO İnanç	29,15	6,80	31,22	6,81	4,530	,035*

Öğrenci hemşirelerin okudukları eğitim sistemine göre epistemolojik inanç düzeyleri incelendiğinde (Tablo 2); öğrenci hemşirelerin okudukları eğitim sistemi ile ÖÇBOİ alt boyutu ($F=4,955$, $p=,027$) ve TBDVOİ alt boyutu ($F=4,530$, $p=,035$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

Ortalamalara bakıldığında; ÖÇBOİ alt boyutunda klasik sistemde ($41,83\pm 13,88$) okuyan öğrenci hemşirelerin puan ortalamaları entegre sistemde ($37,65\pm 12,51$) okuyan öğrenci hemşirelerin puan ortalamalarından daha yüksek olarak bulunurken, TBDVOİ alt boyutunda ise klasik sistemde ($29,15\pm 6,80$) okuyan öğrenci hemşirelerin puan ortalamaları entegre sistemde ($31,22\pm 6,81$) okuyan öğrenci hemşirelerin puan ortalamalarından daha düşük olarak bulunmuştur. Bununla birlikte ÖYBOİ alt boyutunda ise her iki sistemde okuyan öğrenci hemşirelerin puan ortalamaları birbirine benzer olarak bulunmuştur. Bir başka deyişle, epistemolojik inanç ölçeğinde yüksek puan düşük epistemolojik inanç düzeyini yansıttığı bilgisine dayanılarak (Deryakulu ve Büyüköztürk 2002, Deryakulu 2002), entegre sistemde okuyan öğrenci hemşireler öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inancına daha fazla sahipken, klasik sistemde okuyan öğrenci hemşirelerinde tek bir doğrunun var olduğu inancının daha iyi olduğu bulunmuş, her iki sistemde okuyan öğrenci hemşirelerin öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inançlarının benzer olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu durum öğrenci hemşirelerin geleneksel öğrenme ortamlarındaki yaşantılarından kaynaklanmış olabilir. Öğretmen merkezli, tek bir kitaba ve anlatıma dayalı ortamlarda öğrenen ve öğrenme sürecine etkin katılmayan öğrenci hemşirelerin, öğrenme sürecinde tek bir doğrunun olduğuna inanmaları doğal

karşılabilir. Öğrenciler değişik öğretim yöntemlerinin, özellikle tartışma tekniklerinin kullanılmadığı bir sınıfta, başka görüşlerin farkına varamayabilir ve farklı bakış açıları geliştiremeyebilirler (Erdamar ve Bangir Alpan 2011).

Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu 2005-2006 öğretim yılında entegre eğitim sistemine geçmiş ve araştıran, sorgulayan, yaratıcı ve eleştirel düşünebilen öğrenciler yetiştirmeyi hedeflemiştir. Bu doğrultuda; klasik sistemde dördüncü sınıfta verilen bilgiye ulaşma ve kullanma yolları entegre sistemde birinci sınıfta verilmeye başlanmıştır. Öğrenciler birinci sınıftan itibaren öğrenmenin bireysel bir olgu olduğunu öğrenmekte ve bilgiyi kullanmaktadırlar. Entegre sistemde öğrenim gören öğrenci hemşirelerin öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna dair inançlarının daha yüksek olmasının bu durumdan kaynaklandığı varsayılmaktadır. Nitekim, Eyes ve ark. (1992)'nin çalışmasında belirttiği gibi, hemşirelik eğitimine yeni başlayan bireylerin epistemolojik inançlarının belirlenerek eğitim programlarının buna göre yapılandırılması (Akt: Yılmaz 2007) ve Öngen (2003)'in de vurguladığı gibi öğrencilerin epistemolojik inançlarını geliştirmek için öğretim programlarının gözden geçirilmesi gerekmektedir (Akt. Erdamar ve Bangir Alpan 2011).

Tablo 3: Öğrenci Hemşirelerin Yaş Grupları ile Epistemolojik İnanç Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

EiÖ	Yaş Grupları						F	P
	20-21 yaş (70)		22-23 yaş (102)		24 ve ↑ yaş (26)			
	X	Ss	X	Ss	X	Ss		
ÖÇBO İnanç	39,63	13,30	40,47	13,90	36,04	10,46	1,154	,318
ÖYBO İnanç	25,94	7,26	22,60	5,75	23,15	7,05	5,79	,004*
TBDVO İnanç	32,13	6,96	29,21	6,24	29,35	8,11	4,149	,017*

Öğrenci hemşirelerin yaş grupları ile epistemolojik inanç ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular tablo 3'de görülmektedir. Öğrenci hemşirelerin yaş grupları ile ÖYBOİ alt boyutu ($F=5,79$, $p=,004$) ve TBDVOİ alt boyutu ($F=4,149$, $p=,017$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

İlgili literatürde; yaşın ve eğitim düzeyinin epistemolojik inançlar üzerine belirleyici etkilerinin olduğu belirtilmektedir. Yaş ilerledikçe bireyler, öğrenme yeteneğinin doğuştan getirilen sabit bir yetenek olmadığına ve zamanla geliştirilebileceğine daha güçlü bir şekilde inanmaktadırlar. Kısacası; yaşın öğrenme ile ilgili inançlar üzerinde belirleyici bir etkisinin olduğu ifade edilmektedir (Deryakulu 2004). Bu çalışmada da ÖYBO ve TBDVO alt boyutlarında 20-21 yaş grubundaki öğrenci hemşirelerin puan ortalamalarının diğer yaş grubundaki öğrenci hemşirelerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu, ÖÇBOİ alt boyutunda ise 20-21 yaş grubu ile 22-23 yaş grubundaki öğrenci hemşirelerin puan ortalamalarının benzer ve 24 yaş ve üzeri yaş grubundaki öğrenci hemşirelerin puan

ortalamalarından daha yüksek olduğu, dolayısı ile epistemolojik inançlarının gelişmemiş/olgunlaşmamış olduğu bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda da yaş ilerledikçe epistemolojik inançların daha gelişmiş/olgunlaşmış olduğu belirtilmektedir (Schommer 1990, Yılmaz 2007). Bu çalışma bulgusu ilgili literatürü destekler niteliktedir.

Tablo 4: Öğrenci Hemşirelerin Mezun Oldukları Lise İle Epistemolojik İnanç Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

EiÖ	Mezun Olduğu Lise								F	P
	Sağlık ML (5)		Süper Lise (84)		Anadolu Lisesi (50)		Düz Lise (59)			
	X	Ss	X	Ss	X	Ss	X	Ss		
ÖÇBO İnanç	53,40	19,30	39,80	12,90	39,58	13,49	38,14	12,80	2,074	,105
ÖYBO İnanç	21,20	5,63	24,74	7,05	22,20	6,02	24,22	6,48	1,877	,135
TBDVO İnanç	20,20	4,15	30,05	7,31	30,64	5,87	31,08	6,62	4,123	,007

Öğrenci hemşirelerin mezun olduğu lise ile epistemolojik inanç ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular tablo 4’de görülmektedir. Öğrenci hemşirelerin mezun olduğu lise ile TBDVOİ alt boyutu (F=4,123, p=,007) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<0,05).

Ortalamalara bakıldığında; SML mezunu olduğunu ifade eden öğrenci hemşirelerin öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna dair inançlarının (53,40±19,30) diğer liselerden mezun olan öğrenci hemşirelerden daha düşük olduğu, benzer şekilde yine SML mezunu olan öğrenci hemşirelerin öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna dair inançlarının (21,20±5,63) ve tek bir doğrunun varlığına olan inançlarının (20,20±4,15) diğer liselerden mezun olan öğrenci hemşirelerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yılmaz (2007)’in yapmış olduğu çalışmada, mezun oldukları lise türü ile öğrencilerin epistemolojik inançları arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken, SML mezunu öğrencilerin öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna dair inançlarının en düşük olduğu belirtilmiştir. Eğitim düzeyinin bireylerin epistemolojik inançlarını etkileyen faktörlerin başında geldiği (Deryakulu 2002), epistemolojik inançları gelişmiş bireylerin akademik başarılarının daha yüksek olduğu (Erdamar ve Bangir Alpan 2011) bilgilerinden hareketle öğrencilerin bitirmiş oldukları liselerinde almış oldukları farklı öğrenme yaşantılarının çalışma sonuçlarını etkilediği düşünülmektedir. Çalışma sonuçları ilgili çalışmalarla paralellik göstermektedir.

Tablo 5: Öğrenci Hemşirelerin Anne ve Baba Öğrenim Durumları ile Epistemolojik İnanç Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

	ÖÇBO İnanç		ÖYBO İnanç		TBDVO İnanç	
	X	Ss	X	Ss	X	Ss
Baba Öğrenim Durumu						
Okur-Yazar (4)	31,25	9,50	22,25	6,60	35,25	8,96
İlkokul (77)	39,10	11,73	23,47	6,62	30,38	6,83
Ortaokul (43)	39,05	12,10	25,28	6,41	32,79	6,16
Lise (43)	43,49	16,83	23,79	7,03	28,09	7,21
Fakülte / Yüksekokul (31)	37,23	12,80	23,13	6,61	28,81	6,01
	F=1,552 p=,176		F=,562 p=,729		F=3,193 p=,009	
Anne Öğrenim Durumu						
Okur-Yazar (19)	35,21	13,75	25,21	7,03	31,79	7,76
İlkokul (122)	38,89	11,95	24,11	6,84	30,62	6,84
Ortaokul (24)	43,33	13,12	23,92	5,74	29,88	6,99
Lise (27)	41,07	15,90	22,15	6,72	28,48	6,69
Fakülte / Yüksekokul (6)	46,17	22,47	21,83	3,76	27,50	3,67
	F=1,545 p=,191		F=,823 p=,512		F=1,035 p=,390	

Öğrenci hemşirelerin anne ve baba öğrenim durumları ile epistemolojik inanç ölçeği alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular tablo 5’de görülmektedir. Öğrenci hemşirelerin baba öğrenim durumları ile TBDVOİ alt boyutu (F=3,193, p=,009) arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<0,05). Ortalamalara bakıldığında; babalarının okur yazar olduğunu belirten öğrenci hemşirelerin ÖÇBOİ alt boyutunda (31,25±9,50) ve ÖYBOİ alt boyutunda (22,25±6,60) diğerlerinden daha düşük puan aldıkları, TBDVOİ alt boyutunda da ise (35,25±8,96) diğerlerinden yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları görülmektedir. Başka bir deyişle, babası okur yazar olan öğrenci hemşirelerin öğrenmenin çabaya ve yeteneğe bağlı olduğuna dair epistemolojik inançları daha gelişmiş iken, tek bir doğrunun varlığına ilişkin epistemolojik inançlarının ise henüz gelişmemiş olduğu söylenebilir.

Öğrenci hemşirelerin anne öğrenim durumları ile epistemolojik inanç ölçeği alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (p>0,05). Ortalamalar incelendiğinde; baba öğrenim durumunda olduğu gibi annelerinin okur yazar olduğunu belirten öğrenci hemşirelerin öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna dair epistemolojik inançlarının gelişmiş, tek bir doğrunun varlığına olan epistemolojik inançlarının ise gelişmemiş olduğu görülmektedir. Schommer (1993)’ın çalışmasında belirttiği gibi ebeveynlerin eğitim seviyesi ne kadar yüksek ise öğrencilerin öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna dair inancına da o kadar az inanırlar (Akt: Eroğlu ve Güven 2006). Farklı olarak annelerinin fakülte /yüksekokul mezunu olduğunu belirten öğrenci hemşirelerin öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna dair

epistemolojik inançlarının diğerlerinden daha fazla gelişmiş olduğu bulunmuştur. Çünkü, öğrenci hemşirelerin yetişmesinde annelerin önemli bir rol üstlendikleri, dolayısı ile de anne eğitim ve mesleğinin öğrencinin bilgiye ulaşma ve kullanma becerileri üzerinde önemli bir etkisinin olduğu düşünülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançları üzerinde aile yapısının etkisi araştırılmış ve aile içinde kendi düşüncesini oluşturma yönünde desteklenen bireylerin daha gelişmiş epistemolojik inançlara sahip olduklarını saptamıştır. Aynı zamanda eğitim düzeyinin bilgi ile ilgili inançlar üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Sözer 2006). Eroğlu ve Güven (2005)'in yapmış oldukları çalışmada da baba öğrenim durumu ile ÖÇBOİ alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunurken, anne öğrenim durumları ile aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmadığı belirtilmiştir. Koç Erdamar ve Bangir Alpan (2011)'in çalışmasında da, öğretmen adaylarının epistemolojik inançları anne-babalarının eğitim düzeylerine göre farklılık göstermemiştir. Bu sonuç bu çalışma bulguları ile kısmen paralellik göstermektedir.

Tablo 6: Epistemolojik İnanç Ölçeği ve Alt Boyutlarının Birbirleri ile Korelasyonu

	ÖÇBO İnanç		ÖYBO İnanç		TBDVO İnanç		EİÖ Toplam	
	r	p	R	p	r	p	r	P
ÖÇBO İnanç	-	-	,052	,468	,283	,000*	,691	,000*
ÖYBO İnanç	,052	,468	-	-	,664	,000*	,703	,000*
TBDVO İnanç	,283	,000*	,664	,000*	-	-	,444	,000*
EİÖ Toplam	,691	,000*	,703	,000*	,444	,000*	-	-

Epistemolojik İnanç Ölçeği toplam puanı ve alt boyutlarının korelasyonuna bakıldığında (Tablo 5); EİÖ toplam puanı ile ölçeğin tüm alt boyutlarının puanları arasında pozitif yönde bir korelasyon olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$). Ayrıca TBDVOİ alt boyutu ile ÖÇBOİ ve ÖYBOİ arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. ÖÇBOİ ile ÖYBOİ alt boyutları arasında ise bir ilişki saptanmamıştır. Bu sonuç bu iki alt boyutun birbirlerinden oldukça bağımsız bir yapıda olduğunu, bir diğer ifadeyle ölçeğin epistemolojik inançlarla ilgili farklı boyutları ölçtüğünü göstermektedir. Deryakulu ve Büyüköztürk (2005)'ün yapmış oldukları çalışmada ise ÖÇBOİ ile ÖYBOİ arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişkinin bulunduğu belirtilmektedir. Bu bulgu çalışma sonuçları ile paralellik göstermemektedir. Bu sonucun farklı öğrenci grupları ile çalışılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Epistemolojik inançları olgunlaşmış öğrenci hemşirelerin bilme ve öğrenmenin gerçekleşme biçimine olan inançlarını geliştirmesinin önemi düşünülerek hazırlanan, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda iki farklı eğitim sisteminde öğrenim gören öğrenci hemşirelerin epistemolojik inançlarının incelenmesi amacıyla yapılan

bu çalışmanın sonucunda; öğrenci hemşirelerin öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna dair inançlarının gelişmiş/olgunlaşmış olduğu, ancak tek bir doğrunun var olduğuna dair inançlarının ise henüz gelişmemiş/olgunlaşmamış olduğu saptanmıştır.

Entegre sistemde okuyan öğrenci hemşirelerin öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inancının, klasik sistemde okuyan öğrenci hemşirelerin ise tek bir doğrunun var olduğu inancının daha gelişmiş olduğu bulunmuştur. Ayrıca öğrenci hemşirelerin epistemolojik inançları ile yaş grupları, mezun oldukları lise ve baba öğrenim durumları ile aralarında ilişki olduğu saptanmıştır.

Araştırmanın sonunda elde edilen bulgular doğrultusunda şu öneriler getirilmiştir.

1. Eğitim sistemlerinde verilen öğrenme ve öğretme süreçlerinin gözden geçirilerek öğrencilere farklı öğrenme yaşantılarının sağlanmaya çalışılması,
2. Eğitim programlarının gözden geçirilerek, zihinsel etkinliğe ve yaratıcılığa yer verilmesi, öğrenci hemşirelerin okuma, araştırma ve bilimsel rapor yazma etkinliklerine yönlendirilmesi,
3. Bu konu ile ilgili çalışmaların farklı değişkenlerle ve farklı öğrenci grupları ile yapılmasının sağlanması önerilmektedir.

Araştırmada elde edilen bulguların bu konu ile ilgili araştırmacılara ışık tutacağı düşünülmekte ve konuyla ilgili mevcut bilgilere yeni bilgiler katabileceği umulmaktadır.

KAYNAKLAR

- Basavanthappa B T. Nursing Education. Second Edition. New Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers (P) Ltd, 2009; 152
- Brownlee J, Purdie N and Boulton-Lewis G. Changing epistemological beliefs in pre-service teacher education students. *Teaching in Higher Education* 2001; 6 (2): 247-268
- Cano F. Epistemological beliefs and approaches to learning: their change through secondary school and their influence on academic performance. *Br J Educ Psychol.* Jun 2005; 75 (2): 203-221
- Deryakulu D ve Büyüköztürk Ş. Epistemolojik inanç ölçeği'nin faktör yapısının incelenmesi: Cinsiyet ve öğrenim görülen program türüne göre epistemolojik inançların karşılaştırılması. *Eğitim Araştırmaları Dergisi* 2005;18 (1): 57-70
- Deryakulu D ve Büyüköztürk Ş. Epistemolojik inanç ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim Araştırmaları* 2002; 2(8): 111-125
- Deryakulu D. Denetim odağı ve epistemolojik inançların öğretim materyalini kavramayı denetleme türü ve düzeyi ile ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2002; 22:55-61
- Deryakulu D. Epistemolojik inançlar. (içinde) Kuzgun Y ve Deryakulu D (ed). *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. Ankara: Nobel Yayınevi; 2004: 259-288
- Doğan Ö (2009). Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu İntörn Öğrencilerinin Klinik Uygulamalarda Karşılaştıkları Güçlüklerin Belirlenmesi, Yayınlanmamış Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, 1-65.
- Eroğlu E ve Güven K. Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2005; 16: 295-312
- Hofer B K and Pintrich P R. The development of epistemological theories: beliefs about knowledge and knowing and their relation to learning. *Review of Educational Research* Spring 1997, 67: 88-140
- Hofer B K. Introduction: paradigmatic approaches to personal epistemology. *Educational Psychologist* 2004; 39(1): 1-3

- Izgar H ve Dilmaç B. Yönetici adayı öğretmenlerin özyeterlik algıları ve epistemolojik inançlarının incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2008; 20: 437-446.
- Karagönlü H. Öğrenci hemşirelerin düşünme stillerinin akademik başarı düzeyine etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, 2006, 41
- Karagözoğlu Ş. Bilim, bilimsel araştırma süreci ve hemşirelik. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi 2006; 13 (2): 64-71.
- Karabulut S. Öğrencilerin Hemşirelik Esasları Dersinin Klinik Uygulamasına İlişkin Görüşleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü 2005; 1-90.
- Kılınc A. Probleme Dayalı Öğrenme Kastamonu Eğitim Dergisi 2007; 15(2):561-578.
- Kocaman Z. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Klinik Öğrenim Çevrelerinin Değerlendirmelerinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi 2010; 1-55.
- Koç Erdamar G ve Bangir Alpan G. Öğretmen adaylarının epistemolojik inançları. e-Journal of New World Sciences Academy 2011; 6 (4): 2689-2698.
- Mango C. Exploring the relationship between epistemological beliefs and self-determination. The International Journal of Research and Review 2011; 7 (1): 1-23.
- Oğuz A. Investigation of Turkish trainee teachers'epistemological beliefs. Social Behavior and Personality 2008; 36(3):709-720.
- Özkütük N, Çavuş H. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Klinik Öğrenim Çevrelerini Değerlendirmelerinin İncelenmesi 12. Ulusal Uluslar Arası Katılımlı Hemşirelik Kongresi, (Özet Kitabı). Sivas 2009;169.
- Phan H P. Predicting change in epistemological beliefs, reflective thinking and learning styles: A Longitudinal Study. Br j Educ Psychol. Jun 2008; 78 (1): 75-93
- Sabancıoğullar S, Kelleci M, Doğan S, Gölbaşı Z. Entegre Eğitim Programında Öğrenim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeylerinin Yıllara Göre İncelenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2007;11(2):1-6.
- Schommer Aikins M, Duell O K and Barker S. Epistemological beliefs across domains using biglan's classification of academic disciplines. *Research in Higher Education* 2003; 44 (3):347-366.
- Schommer Aikins M. Explaining the epistemological belief system: introducing the embedded systemic model and coordinated research approach. *Educational Psychologist* 2004; 39(1): 19-29,
- Schommer M. Effects of beliefs about the nature of knowledge on comprehension. *Journal of Educational Psychology* 1990; 82 (3):498-504.
- Sözer M A. Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2006, 29-33, 46-58
- Şengül F. Hemşirelik Eğitim Modellerinin Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimlerine Etkisi: Çok Merkezli Çalışma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimi Enstitüsü. 2010;1-48.
- Taşkın L, Eroğlu K, Terzioğlu F, Koç G, Ergöl Ş, Zeyneloğlu S, Yılmaz D, Gülen-Savaş H, Gözükara F, Türk R, Yücel Ç. Kadın Sağlığı Hemşireliği Dersinde Denetleme Listesi Kullanılarak Uygulanan Eğitim Modelinin Öğrencilerin Anksiyeteleri Üzerine Etkisi, Hemşirelikte Araştırma Ve Geliştirme Dergisi 2010; 2:51-58.
- Terzi A R. Üniversite öğrencilerinin bilimsel epistemolojik inançları üzerine bir araştırma. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2005; 7(2): 298-311
- Tollhurst D. The influence of learning environments on students' epistemological beliefs and learning outcomes Teaching in Higher Education Vol 2007; 12, (2): 219-233
- Yılmaz A (). Hemşirelik öğrencilerinin epistemolojik inançları ile denetim odağı arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2007, 4-21, 53-57
- Yiğit B. Education information society and teachers' changing roles. 2. International Balkan Education Congress. Edirne; 2004: 404-407